

Beleid 2019- 2020 Nederlands

LEVENDE
Talen

2019

BELEIDSPLAN 2019-2020

SBN LEVENDE TALEN

Januari 2019

INHOUD

1	Bestuurlijk kader.....	6
2	De bevordering van de studie van de Nederlandse taal en het onderwijs daarin.....	8
2.1	Bevordering van het onderwijs in de Nederlandse taal.....	9
2.1.1	Werkgebied: Nederlands in het Voortgezet onderwijs (vmbo, havo, vwo).....	10
2.1.2	Werkgebied: HO/MBO.....	10
2.1.3	Werkgebied: Nederlands als tweede taal.....	11
2.1.4	Werkgebied: Nederlands in een meertalige context.....	12
2.1.5	Werkgebied: Nederlands als vreemde taal.....	12
2.1.6	Werkgebied: Versterking samenhang: meer en beter taalonderwijs door verbindingen.....	12
2.1.7	Beleidsvoornemens.....	12
2.2	Bevordering van de studie van de Nederlandse taal.....	13
2.2.1	Wat het SBN doet.....	13
2.2.2	Beleidsvoornemens.....	14
2.3	Het behartigen van de belangen van leraren in de Nederlandse taal 14	
2.3.1	Beleidsvoornemens 2019.....	15
2.4	Het organiseren van nascholingscursussen en congressen voor leraren in de Nederlandse taal.....	15
2.4.1	Conferenties.....	15
2.4.2	Beleidsvoornemens.....	16
2.4.3	Nascholing.....	16
2.4.4	Beleidsvoornemens.....	17
2.5	Het verrichten van al hetgeen met het vorenstaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn.....	18
2.5.1	Werkgroepen.....	18

2.5.2	Beleidsvoornemens:	18
2.5.3	Publicaties	18
2.5.4	Beleidsvoornemens	18
2.5.5	Prijzen	19
2.5.6	Beleidsvoornemens	19
2.5.7	Communicatie	20
2.5.8	Beleidsvoornemens	20
3	Ledenwerving	20
3.1	Stand van zaken	21
3.2	Opties	21
3.2.1	Beleidsvoornemens	23
4	Overwegingen 2019	23
4.1	Bestuurlijke constructie	23
4.2	Naam	24
4.2.1	Beleidsvoornemens	24
4.3	Statuten	24
5	Verantwoording	24

1 BESTUURLIJK KADER

Twee documenten vormen het bestuurlijk kader van het sectiebestuur Nederlands: de statuten van Levende Talen (2009) en het SBN (1997). De statuten LT zijn in 2009 opnieuw opgemaakt toen LT zich aansloot bij een vakcentrale en ook vakbond werd¹. Artikel 3 van die statuten bepalen doel en middelen:

De vereniging heeft ten doel

1. de bevordering van de *studie*² van levende talen en het *onderwijs* daarin;
2. de behartiging van de belangen van de leraar levende talen, waar deze samen gaan met *onderwijskundige* facetten van het leraarsbestaan en tevens de behartiging van de belangen van de leraar levende talen op *rechtspositioneel en arbeidsvoorwaardelijk* gebied
3. het verrichten van al hetgeen met het vorenstaande verband houdt of daartoe- bevorderlijk kan zijn.

Middelen om die doelen te bereiken zijn (Artikel 3, lid 2)

1. beleggen van algemene jaarvergadering
2. organiseren van bijeenkomsten voor leden en niet leden
3. informatieverstrekking (verenigingsorgaan, andere periodieke of eenmalige uitgaven en digitale media)
4. organiseren van congressen en nascholingscursussen voor leraren in levende talen
5. het verspreiden van LT standpunten via de media
6. het instellen van werkgroepen
7. het onderhouden van contacten met onderwijsinstanties, commissies, en lerarenorganisaties
8. het in stand houden van het bureau 'Levende Talen'
9. het nemen van al die wettelijke maatregelen die tot bevordering van het doel wenselijk worden geacht.

De statuten van het SBN zijn ouder (1997).

Het SBN is statutair een vereniging. De doelen zijn (artikel 3, lid 1)

SBN Levende Talen (2019). Beleidsplan SBN Levende Talen. Utrecht: Levende Talen.

Correspondentie: g.c.w.rijlaarsdam@uva.nl

¹ *Zie <https://levendetalen.nl/vakbond>*

² *Cursivering van de opstellers van dit beleidsplan*

1. de bevordering van de *studie* van de Nederlandse taal en het *onderwijs* daarin;
2. het behartigen van de belangen van *leraren in de Nederlandse taal*;
3. het organiseren van nascholingscursussen en congressen voor leraren in de Nederlandse taal;
4. het verrichten van al hetgeen met het vorenstaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn.

In de statuten worden geen middelen genoemd om die doelen te realiseren.

Artikel 15 bevat bepalingen over commissies.

Het bestuur is bevoegd onder zijn verantwoordelijkheid bepaalde onderdelen van zijn taak te doen uitvoeren door commissies die door het bestuur worden ingesteld en opgeheven. Het bestuur benoemt en ontslaat de leden van die commissies.

1. Het bestuur kan een didactiek-commissie instellen die zich bezighoudt met didactische en onderwijskundige vraagstukken.
2. Het bestuur kan een regiocoördinator dan wel regio-stuurgroep instellen die zich bezighoudt met het coördineren dan wel stimuleren van alle activiteiten die individuele leden of groepen van leden in een regio in het kader van de doelstellingen van de vereniging ontplooiën of wensen te ontplooiën.
3. Het bestuur doet een bindend voorstel aan het hoofdbestuur van genoemde vereniging van Leraren in Levende Talen voor de benoeming van een redacteur voor het verenigingsorgaan "Levende Talen".³
4. Het verdient de voorkeur dat van iedere commissie één lid deel uitmaakt van het bestuur van de vereniging.

In grote lijnen stemmen LT- en Sectiedoelen overeen. In dit beleidsplan gaan we uit van de LT-doelen, die een ruimer terrein bestrijken, en die in overeenstemming zijn met de huidige situatie, met daarin ook opgenomen de belangenbehartiging als vakbond. In dit plan bespreken we per onderwerp de huidige stand van zaken en de beleidsvoornemens.

³ Deze bepaling heeft geen correlaat in het redactiestatuut van *Levende Talen Magazine*, opgemaakt en ondertekend op 2 april 2011, door de voorzitter van *Levende Talen*, de hoofdredacteur en de eerste redactievertegenwoordiger van LTM. Het redactiestatuut bevat geen bepaling over hoe de redactieleden geworven worden en wie redactieleden benoemt, noch over de relatie tussen redactieleden en de sectiebesturen. De LTM redactie is in de redactiestatuten gepositioneerd als een onafhankelijke redactie. De hoofdredacteur is verantwoording schuldig aan *Levende Talen*.

2 DE BEVORDERING VAN DE STUDIE VAN DE NEDERLANDSE TAAL EN HET ONDERWIJS DAARIN

Van oudsher is Levende Talen een vereniging van leraren moderne vreemde talen en lerarenopleiders⁴, vandaar de aandacht voor zowel het onderwijs Nederlands als de studie van de Nederlandse taal, omdat zo'n studie de opleiding van de leraar Nederlands was, of daarvan een groot deel uitmaakte. Samenhang tussen opleidingsinhoud en het leerplan Nederlands in het secundair onderwijs is een gemeenschappelijk belang van opleidingsinstituten (HBO, WO) en het VO.

In de loop van de tijd is er wel het een en ander veranderd, waardoor het scheppen van samenhang minder makkelijk is. Vanaf ca 1970 is de opleiding tot leraren sterk geprofessionaliseerd, wat blijkt uit de oprichting van wat toen heette de Nieuwe Lerarenopleidingen (NLO's, voltijdse tweedegraadsopleidingen, voorheen MO-A, deeltijdstudie), en de uitbreiding van de universitaire lerarenopleiding van een eenvoudige aantekening na stage (vier maanden studietijd) naar een voltijds studiejaar na de vakinhoudelijke master op masterniveau, volledig gericht op didactisch-pedagogische professionalisering. Die professionaliseringsslag had als gevolg dat de vakdisciplines een minder prominente rol vervulden in de lerarenopleidingen dan voorheen⁵.

De huidige situatie is vrij versnipperd:

1. Er zijn zeer gespecialiseerde vakdisciplines ontstaan die onderzoek doen naar allerlei facetten van taal en taalgebruik. De publicatiedruk is groot, men richt zich op vooraanstaande, internationale tijdschriften, de toegankelijkheid van deze kennis voor het schoolvak is gering.
2. Er is vakdidactisch onderzoek ontstaan vanaf 1970, dat zich richtte op de verbetering van het taal- en literatuuronderwijs. Dat onderzoek vertrok en vertrekt veelal vanuit praktijkvraagstukken, is didactisch-pedagogisch georiënteerd, en baseert zich op leer- en instructiepsychologische theorieën en sociaalwetenschappelijke onderzoeksmethoden. Voor het vak Nederlands is het meeste onderzoek verricht op het gebied van de taalbeheersing⁶. Ook deze onderzoekers publiceren veelal in internationale

⁴ https://nl.wikipedia.org/wiki/Vereniging_van_Leraren_in_Levende_Talen

⁵ Dat is ook te zien als men oude jaargangen van *Levende Talen* doorbladert, waarin bijvoorbeeld nieuwe inzichten werden aangereikt en hevige discussies werden gevoerd over het meewerkend voorwerp, geschreven door taalkundigen aan MO-opleidingen en universiteiten.

⁶ [Het Schoolvak Nederlands opnieuw onderzocht \(2009\)](#)

tijdschriften, waardoor lang niet alle bevindingen het onderwijsveld bereiken⁷.

3. Het onderwijs is tegenwoordig strak geregeld door eindtermen en kerndoelen en daarmee samenhangende centrale toetsen. Onderwijsplanning en –toetsing zijn gespecialiseerde, geïnstitutionaliseerde bedrijfstakken geworden (SLO, CITO). De infrastructuur van het onderwijs is sterk uitgebreid, met organisaties voor het VO, PO, MBO, HO en WO, ieder met eigen belangen, denktanks, werkgroepen, kenniscentra.
4. Te midden van die vakinhoudelijke, vakdidactische en infrastructurele omgevingen doet de leraar Nederlands inspirerend werk, in een omgeving waarin het Nederlands voor veel leerlingen niet de enige en niet de eerste taal is, waarin lezen van fictie concurreert met het kijken naar films en het spelen van games, waarin het belang van het Nederlands als schooltaal soms onder druk lijkt te staan als zoveel opleidingen in het hoger onderwijs louter of merendeels het Engels als instructietaal gebruiken.

Zo gezien heeft de doelstelling niet aan belang ingeboet, maar moeten we die lezen in een nogal andere context dan destijds. De beleidsvoornemens moeten daarom in het licht gezien worden van de toenemende versnippering en specialisatie.

2.1 Bevordering van het onderwijs in de Nederlandse taal

Dit is de kern van het SBN-bestaan: het gaat het SBN om de kwaliteit van het onderwijs Nederlands/Taal in VO en MBO. Dit betekent: aandacht voor de inhoudsbepaling (leerplan), effectieve didactiek en curriculum, valide toetsing en optimale werkcondities. Zie het visiestuk dat het SBN begin 2018 uitbracht⁸. Het is belangrijk dat het SBN structureel kan bijdragen aan beleidsvorming op de gebieden van het leerplan, toetsing en werkcondities. We bespreken de huidige status en de beleidsvoornemens per werkgebied.

⁷ *De Nederlandse Taalunie probeert met Het Schoolvak Onderzocht jaarlijks de Nederlandstalige onderwijsonderzoeksproductie systematisch toegankelijk te maken: de publicaties van Nederlandse onderzoekers over het Nederlandse onderwijs/onderwijs Nederlands blijven nog buiten het overzicht.* [HTNO: De brug tussen onderzoek en onderwijs](#)

⁸ [Visie op het vak taal/Nederlands \(2018\)](#)

2.1.1 *Werkgebied: Nederlands in het Voortgezet onderwijs (vmbo, havo, vwo)*

Het SBN voert structureel en incidenteel overleg met gremia in de infrastructuur. Er zijn ook organisaties waarmee het SBN alleen incidentele of geen verbindingen heeft.

Structureel

1. College voor toetsing en Examens: Levende Talen levert feedback op kwaliteit examens, op basis van ervaringen van leden, systematisch verzameld door het SBN. Het SBN draagt ook LT-leden voor om zitting te nemen in de vaststellingscommissie.
2. Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap structureel: tweemaal per jaar overlegt het SBN op basis van een gezamenlijk opgestelde agenda over beleidsontwikkeling.

Incidenteel

3. Instituut voor de Leerplanontwikkeling (SLO): Curriculumontwikkeling.
4. Nederlandse Taalunie. Binnen NTU functioneert een Platform Onderwijs Nederlands, waar leden zitting hebben op persoonlijke titel⁹.

Relevante gremia, nog geen verbindingen

5. VO-Raad
6. MBO-Raad?; Platform Taal in mbo¹⁰
7. Met betrekking tot de lerarenopleidingen: Vereniging Hogescholen, v/h HBO-Raad; VSNU

2.1.2 *Werkgebied: HO/MBO*

In 2006¹² heeft het SBN het werkgebied uitgebreid naar alle onderwijssectoren waar onderwijs Nederlands wordt gegeven dan wel taalbeleid wordt gevoerd

⁹ Het is een tijdlang gebruik geweest dat de voorzitter van Levende Talen Nederlands gevraagd werd zitting te nemen (Margo de Wit, Klaas van Heemskerck, Paula Bosch).⁹

¹⁰ Een expertgroep van de MBO Raad, bedoeld voor medewerkers van bekostigde mbo-instellingen die zich bezighouden met taalbeleid (Nederlands). Dit kunnen taalexperts of beleidsmedewerkers zijn, maar ook teamleiders of onderwijsdirecteuren. De expertgroep richt zich op: (1) kennisdeling en -ontwikkeling rond taalonderwijs en taalbeleid in het beroepsonderwijs; (2) afstemming met andere netwerken en platforms voor voortgezet onderwijs en Hoger beroepsonderwijs; (3) het volgen van onderzoek naar praktijkervaringen; (4) het leveren van input richting het ministerie van OCW (Steunpunt taal en rekenen) en Inspectie van het Onderwijs via de MBO Raad.

¹¹ Lid van de Werkgroep Onderzoek en didactiek van SBN Nicoline Schaper, werkzaam op MBO Albeda Rotterdam, wil wel verbindingen leggen tussen SBN en MBO kenniscentra.

¹² Toevoegen; verwijzing naar document. Wilma?

of taalondersteuning georganiseerd. MBO en HO horen sinds 2006 sindsdien tot het werkgebied van SBN.

Nederlands in het Hoger onderwijs

In 2005/2006 heeft het SBN een werkgroep hoger onderwijs ingesteld die later het Landelijke Platform Taalbeleid Hoger Onderwijs (nov. 2006) werd (Nederlands / Vlaams. De Nederlandse Taalunie verleent een financiële bijdrage aan dit platform. In 2011 is dit platform verzelfstandigd in een stichtingsvorm. Het SBN heeft geen zitting in het bestuur. Er is geen geregeld overleg.

Nederlands in het Middelbaar beroepsonderwijs (MBO)

Het MBO is een belangrijk onderwijsveld voor leraren Nederlands. Enerzijds vanwege leerplanontwikkeling, omdat het de opleiding uit het VMBO voortzet, en een overstap biedt voor leerlingen in de bovenbouw van het havo. De laatste tien jaar maakt het MBO voor het vak Nederlands een grote inhaalslag. Na de publicatie van het Referentiekader Taal is het besef gerezen dat de uitstroombaliteit voor Nederlands hoger moest (aansluiting HO, niveau 3F), en is er werk gemaakt van de herintrede van het vak Nederlands, en daarmee van leraren Nederlands. De speelruimte in het leerplan is ruim, en het vak Nederlands kan daar interessante ontwikkelingen doormaken.

2.1.3 Werkgebied: Nederlands als tweede taal

Binnen Levende Talen functioneerde een sectie Nederlands als tweede taal tot 2012. Dat jaar is die sectie bestuurlijk en statutair opgegaan in de Sectie Nederlands. Daarmee breidde het werkgebied van de Sectie Nederlands zich uit naar NT2, taalbeleid en taalondersteuning¹³.

¹³ De Werkgroep Taalbeleid (2010/2011) was een initiatief van Van der Westen, destijds lid van het dagelijks bestuur van Levende Talen. De kosten kwamen voor rekening van het hoofdbestuur. De werkgroep was actief in 2010 en 2011. Er namen >30 mensen deel aan deze werkgroep, uit alle geledingen (van vmbo – havo/vwo – mbo – hbo - tot aan wo) en uit de andere talensecties. Een voorstel voor doorgang in de vorm van een project in 2012 (onder leiding van Fouke Jansen) heeft het niet gered. Het project Docent aan zet bij taal in de vakken (2012/2013) LT was eveneens een initiatief van Van der Westen (Levende Talen) met Jeannet Hommel (Vecon, vereniging van economiedocenten). Het project is uitgevoerd onder de paraplu van PVVVO met financiering van OCW.

2.1.4 *Werkgebied: Nederlands in een meertalige context*

Het SBN heeft het vak Nederlands in 2015 (visiestuk voor Onderwijs 2032) geplaatst in een meertalige context, verder uitgewerkt in het visiestuk in 2018 (voor Curriculum.nu). Het SBN heeft de taak om dit thema te blijven uitdragen.

2.1.5 *Werkgebied: Nederlands als vreemde taal*

Nederlands wordt zowel in Nederland als daarbuiten onderwezen als vreemde taal. Tot op heden zijn er geen verbindingen met bijvoorbeeld de Taalunie rond het onderwijzen van Nederlands als vreemde taal, en het toetsen van Nederlands als vreemde taal¹⁴.

2.1.6 *Werkgebied: Versterking samenhang: meer en beter taalonderwijs door verbindingen*

Nederlands biedt leerlingen de gelegenheid om zich te bekwamen in taalbeheersing en literatuur. Andere schoolvakken bieden leerlingen veel gelegenheid tot oefenen van effectief taalgebruik Nederlands, omdat zij een beroep doen op lees-, schrijf- en mondelinge vaardigheid, en soms ook instructie aanbieden. Andere schoolvakken bieden leerlingen kennis en kaders aan waardoor zij literaire teksten beter kunnen begrijpen en plaatsen: literatuur bij andere talen, maar ook geschiedenis, filosofie, kunstvakken. Tenslotte is er het vak Engels, dat door de relatief sterke mate van buitenschoolse verwerving van leerlingen een niveau van taalbeheersing kan vragen dat in de buurt komt van dat van Nederlands of dat zelfs overstijgt.

1. Taalbeheersingsdidactisch zouden Engels en Nederlands in VO- II/MBO sterk verwant kunnen zijn en elkaar kunnen versterken.
2. Qua taalverwervingsdidactiek geldt dat Nederlands veel baat zou kunnen hebben bij de kennis en de praktijken uit alle moderne vreemde talen in VO-I/MBO.

2.1.7 *Beleidsvoornemens*

Doelstelling

Het SBN richt alle aandacht op het onderwijs van en in het Nederlands in het voortgezet onderwijs, met inbegrip van Nederlands, Nederlands als tweede taal, Nederlands als vreemde taal (in Nederland en in het buitenland),

¹⁴ LTN in de rol van vakbond kan buitenlandse docenten Nederlands wel vertegenwoordigen. LT-leden buiten Nederland kunnen geen beroep doen op de vakbond.

Nederlands als instructietaal in andere vakken, en onderhoudt vanuit het belang van samenhang contacten met het basisonderwijs en het vervolgonderwijs (MBO, HBO, WO). Omdat het MBO tot dezelfde kwalificaties opleidt als HAVO ligt het in de rede om het werkkterrein van het SBN te verruimen: VO en MBO, opdat binnen de leeftijdsgroep van 12-18 de curriculaire samenhang binnen de avo-kolom, maar ook binnen de beroepskolom bevorderd kan worden, alsmede de samenhang en afstemming tussen algemeen vormend en beroepsonderwijs.

Acties 2019

De consequentie van dit beleidsvoornemen:

1. Vertegenwoordiging van vmbo en mbo in het SBN, te realiseren in april 2019
2. Werkplan opstellen voor acties op alle werkkterreinen
3. Reguliere contacten leggen met primair en hoger onderwijs.
4. Binnen Levende Talen relaties leggen met Sectie Engels

2.2 Bevordering van de studie van de Nederlandse taal

Het is in het belang van het schoolvak dat leraren goed opgeleid worden, vakinhoudelijk, didactisch en praktisch, en dat er voldoende leraren zijn. De huidige situatie is dat de vakstudie Nederlands steeds minder studenten trekt, en dat het aantal opleidingen dat Nederlands als disciplinair studievak aanbiedt afgenomen is. Veel WO-opleidingen hebben gekozen voor thema- of veldingerichte opleidingen, zoals Europese studies, Communicatiekunde, meertalige professionele communicatie. Tegelijkertijd is het schoolvak Nederlands in het voortgezet onderwijs nog sterk disciplinair ingericht, hoewel er behoefte lijkt te bestaan om het schoolvak opnieuw te definiëren, met meer oog voor de behoeften van leerlingen en vervolgonderwijs (Curriculum.Nu).

2.2.1 Wat het SBN doet

Structureel

Het SBN adviseert WO-instellingen over het opleidingsprogramma binnen het universitaire bachelorprogramma dat leidt tot een gedeeltelijke bevoegdheid binnen het tweedegraadsgebied (educatieve minor).

Incidenteel

1. [Nationaal Platform voor de Talen](#), ingesteld door de samenwerkende universiteiten en het programmabureau Geesteswetenschappen; tot nu toe heeft Levende Talen/het SBN twee gesprekken gevoerd.

2. Het SBN onderhoudt contacten, informeel, met
 - a. [Meesterschapsteams](#) (Universitaire belangengroep ten behoeve van het schoolvak en de studie Nederlands). Het SBN heeft in 2018 nauw samengewerkt om gezamenlijk feedbackbijeenkomsten rond producties van curriculum.nu.
 - b. Landelijk overleg Vakdidactici Nederlands (universitaire lerarenopleiders); universitaire lerarenopleiders zijn lid van Levende Talen, maar er is geen verbinding tussen LOVN en SBN.
 - c. HBO-lerarenopleidingen (tweedegraads, eerstegraads).

2.2.2 *Beleidsvoornemens*

Wat wenselijk zou zijn, is dat het SBN de VSNU and andere HO-instellingen zou adviseren bij nieuw beleid en accreditatietrajecten zoals bij de tweejarige lerarenmaster.

Het zou voor de hand liggen dat het SBN speelt een rol speelt bij het definiëren van opleidingen die leiden tot een bevoegdheid Docent Nederlands in het VO/MBO als het nieuwe curriculum Nederlands zijn beslag zou krijgen (Curriculum.Nu)

Om de discussie te initiëren brengt het SBN een adviesrapport uit over eindtermen van de leraar Nederlands in VO-1, VO-2, MBO. Stelt een commissie/werkgroep in (vakinhoud, didactiek). Eerste focus kan zijn VO-1, op basis van Curriculum Nu. Eind datum 01 11 2019. Opdracht: adhoc-werkgroep, samen te stellen per 01 05 2019, in overleg met Landelijk Overleg Vakdidactiek Nederlands (ULO) en Landelijk Overleg Vakdidactiek Nederlands HBO .

2.3 *Het behartigen van de belangen van leraren in de Nederlandse taal*

Als het gaat om belangenbehartiging dan is het SBN actief als het gaat om de werkcondities van leraren Nederlands. Taakbelasting is een onderwerp dat al sinds mensenheugenis een rol speelt in de discussie rond het vak Nederlands (nakijkwerk, altijd grote klassen, terugloop van contacturen en daarmee een groter aantal leerlingen te bedienen in even zoveel werktijd). Het SBN was daarom vertegenwoordigd in de Onderwijscoöperatie, een organisatie die zorg droeg voor het lerarenregister (bekwaamheidseisen leraar voortgezet onderwijs) en allerlei zaken daaromheen. Het SBN behartigt de werkcondities van leraren Nederlands in dienst van de kwaliteit van het onderwijs Nederlands.

De werkcondities zijn door de jaren heen niet beter geworden, in het algemeen, en in het bijzonder voor Nederlands. De uren tabel Nederlands is bijvoorbeeld uitermate ongunstig geworden: voor een volle baan geeft een leraar Nederlands per week les aan tien klassen: 250-300 leerlingen. Het opgeven van grotere leertaken met bijkomend nakijkwerk moet een docent vermijden. Beginnende leraren verlaten al vroeg het werkveld, wegens de te grote werkbelasting of om de geringe aandacht voor professionalisering op de scholen waar zij werken¹⁵. Daarnaast geldt de meer algemene tendens dat taken anders dan lestaken te krap begroot worden.

2.3.1 Beleidsvoornemens 2019

1. Het SBN plaatst didactische veranderingen in het licht van taak- en werkbelasting in alle overleg met instanties.
2. Zie ook paragraaf 3.4.4

2.4 Het organiseren van nascholingscursussen en congressen voor leraren in de Nederlandse taal

2.4.1 Conferenties

Stand van zaken

Er zijn drie landelijke conferenties waaraan het SBN geen formele bijdrage levert. Het zijn belangrijke bijeenkomsten, die de mogelijkheden bieden om actueel SBN- beleid te ondersteunen, door bepaalde thema's in het licht te zetten, maar ook om in contact te komen met leden en niet-leden (werving), en leden te stimuleren deel te nemen (ledenkortingen)

1. De Landelijke Studiedag Levende Talen (elk najaar). Het SBN heeft de mogelijkheid voorstellen te doen voor de programmering. In 2018 is dat niet gebeurd. De constructie is dat deelnemers die geen lid zijn, in hun deelnemersprijs een lidmaatschap voor een jaar krijgen, en het jongste nummer van LTM ontvangen. Sommige opleidingen (Stenden/NHL) komen er met alle tweedejaars studenten Nederlands.
2. HSN Conferentie Onderwijs Nederlands (elk najaar), voorheen Het Schoolvak Nederlands. Dit is een belangrijke conferentie voor docenten Nederlands, met een mix aan interessante praktijk en onderzoek (voor/met/in de onderwijspraktijk). In de jaarlijkse programmacommissie worden leden van die commissie op persoonlijke titel gevraagd.

¹⁵ Refereren aan rapport Onderwijsraad

3. De jaarlijkse liodag; organisatorisch/inhoudelijk (met bijvoorbeeld een SBN-workshop). Elk jaar in februari/maart bezoeken alle leraren-in-opleiding van ULO's een werkconferentie met bijdragen van universitaire vakdidactici. Dit is een uitstekend moment om in contact te komen met nieuwe leden en het bestaan van de vakvereniging onder de aandacht te brengen.

2.4.2 *Beleidsvoornemens*

Het aanbod aan scholingsconferenties voor leraren Nederlands is groot en vaak ook goed. Het is niet nodig om zelf initiatieven te ontplooiën in die richting, wel kan de zichtbaarheid van Levende Talen in de programmering zichtbaarder worden.

1. Landelijke Studiedag Levende Talen: Het SBN is vertegenwoordigd in de programmacommissie van de Landelijke Studiedag vanaf 2019. Daarmee concurreert de LSD wellicht enigszins met Het Schoolvak Nederlands, maar die conferentie barst zo'n beetje uit zijn voegen, en zal er geen schade van leiden. Het SBN streeft ernaar ca 300 docenten en studenten Nederlands naar de LSD te trekken.
2. Conferentie Het Schoolvak Nederlands
 - a. het SBN onderzoekt of het structureel kan bijdragen aan de programmering van HSN via de programmeringscommissie;
 - b. Het SBN biedt een Levende Talen Nederlands workshop aan (sponsoring): bijvoorbeeld een voor examencorrectietraining, Nederlands in de meertalige klas, etc. Dit zouden workshops zijn die we ook in andere contexten kunnen aanbieden.
3. Landelijke Liodag
 - a. Het SBN gaat na of er niet een vergelijkbare dag bestaat voor HBO- studenten/leraren-in-opleidingen. Er is emailoverleg met Catherine van Beuningen (HvA) en een leidinggevende van de HvA om na te gaan of er een HBO-studentendag zal kunnen komen per 2019-2010. Zo niet, overleg openen om te zien of zo'n dag georganiseerd kan worden.

2.4.3 *Nascholing*

In een ver verleden organiseerde het SBN structureel nascholing: een postacademische cursus van twee dagen, en regionale nascholingsdagen,

themadagen zoals over woordenschatverwerving en taalbeleid, een scholing voor beginnende docenten over correctie van het centraal eindexamen.

2.4.4 *Beleidsvoornemens*

Het SBN kan samen met de Werkgroep Onderzoek en Didactiekbetrekkelijk kleinschalige nascholingsevenementen opzetten en uitvoeren, eventueel met de HO-en ULO-vakdidactici, die nauwelijks aan nascholing toekomen, omdat de instellingen geen vakspecifieke nascholing meer 'verkopen'.

1. Structureel

- a. SBN kan professionele leergemeenschappen (laten) organiseren: werkgroepen van leraren die didactiek ontwikkelen en onderzoeken door ze zelf te initiëren en/of initiatieven te ondersteunen door de leden ervan op de hoogte te stellen, en/of rond thema's die het SBN van belang vindt anderen uit te nodigen om zo'n leergemeenschap te initiëren. Er ontstaat wellicht een eerste mogelijkheid als uitvloeisel van het Advies Examen Nederlands. De werkgroep Onderzoek & Didactiek kan hier aan bijdragen.
- b. SBN organiseert jaarlijks met anderen (bijvoorbeeld met LOVN, Meesterschapsteams) een postacademische cursus van een dag (twee dagen) over nieuwe vakinhoudelijke en vakdidactische ontwikkelingen. Een thema, zou kunnen zijn: Inzichten uit theorie en onderzoek binnen Journalistieke wetenschap, communicatiewetenschap, retorica voor het onderwijs. Zo'n cursus zou aan het begin van het schooljaar kunnen plaatsvinden, waarbij vakinhoudelijke vernieuwing gekoppeld wordt aan didactische uitwerking.
- c. SBN publiceert een activiteitenkalender op de website van SBN met professionaliseringsbijeenkomsten (eventueel: publiceert verslagen/beoordelingen van dergelijke bijeenkomsten onder het motto 'een lesje geleerd').

2. Incidenteel

- a. SBN organiseert¹⁶ nascholingen rond belangrijke thema's, bijvoorbeeld naar aanleiding van interessante artikelen in LTM/LTT. In elk geval: rond een themanummer.

¹⁶ Lees voor 'organiseert' ook: 'laat organiseren'

2.5 Het verrichten van al hetgeen met het vorenstaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn

2.5.1 Werkgroepen

In december 2018 functioneren deze werkgroepen:

1. Werkgroep Examens: organiseert examenbesprekingen avo/vmbo) en feedback naar CvTE. Verantwoordelijk bestuurslid; Hanneke Gerits (Havo-vwo; Mariska Bruinink (VMBO).
2. Werkgroep Onderzoek en Didactiek Nederlands: geeft SBN gevraagd en ongevraagd advies, bouwt aan bruggen tussen onderzoek en praktijk [bookmark21](#). Verantwoordelijk bestuurslid: Gert Rijlaarsdam
3. Werkgroep VMBO: focusgroep die regelmatig te bevragen is door SBN over kwesties in het VMBO (waarvan weer verslag wordt gedaan op website en nieuwsbrieven). Verantwoordelijk bestuurslid: Mariska Bruinink.
4. Werkgroep profielwerkstuk Nederlands onder leiding van Roland de Bonth.

2.5.2 Beleidsvoornemens:

1. Voortzetten dan wel reactiveren van de werkgroepen Examens, Onderzoek & Didactiek, VMBO-focusgroep.
2. Werkgroepen opzetten om beleidsvoornemens te realiseren, zoals bijvoorbeeld rondom het MBO. Indien het SBN een bestuurslid MBO kan werven: opzetten van werkgroep MBO (functie: podium verschaffen, relatie onderhouden MBO-AVO-VMBO).

2.5.3 Publicaties

Het SBN ondersteunt publicaties voor leraren Nederlands en brengt beleidsstukken uit. Daarmee draagt het SBN bij aan beleidsvormende landelijke discussies, en verbindt het SBN onderwijspraktijk en beleid. Het SBN tracht beleidsstukken naar buiten te brengen en via en/of na inbreng van leden.

2.5.4 Beleidsvoornemens

1. Jaarlijks de evaluatie van de examens (na het jaarlijkse overleg met het CvTE)
2. Reacties op actuele ontwikkelingen (zoals in 2018: Curriculum Nu): Vakbijdragen.

3. Het SBN informeert de Redacteur Levende Talen Magazine en de hoofdredacteur (of de redacteur Nederlands) van Levende Talen Tijdschrift (notulen, verslagen), en kan suggesties doen voor auteurs en bijdragen: informatie-uitwisseling.
4. Het SBN kan Speciale uitgaven initiëren (oproepen plaatsen, etc., niet per se zelf redigeren) en uitbrengen (veelal LTM).
5. Vakdidactische website. De Werkgroep Didaktiek en Onderzoek Nederlands van Levende Talen (WODN) zet een website op met vakdidactische informatie voor leraren-in-opleiding en docenten Nederlands. Daarin zullen vijf soorten publicaties verzameld zijn, onderling doorlinkbaar/doorgelinkt.
6. Een digitaal vakdidactisch handboek, met verwijzingen naar digitaal beschikbare verdieping/achtergrondartikelen, en historische 'gouwe oude' artikelen (gedigitaliseerd).
7. Een actueel vakdidactisch blog.
8. Korte beschrijvingen van leeractiviteiten die effectief zijn gebleken in onderzoek (Nederlands onderzoek, internationaal onderzoek).
9. Beschrijvingen van lessenseries/projecten waarvan is vastgesteld of/in hoeverre die effectief zijn gebleken.
10. Een portaal: geannoteerd overzicht van websites met voor docenten Nederlands (nationale en internationale websites).

2.5.5 Prijzen

Werkgroep prijs voor beste profielwerkstuk Nederlands¹⁷. Deze prijs wordt jaarlijks uitgereikt. De organisatie daarvan verloopt soepel. Hier zou het SBN meer aandacht aan kunnen besteden.

2.5.6 Beleidsvoornemens

Meer aandacht besteden aan de verkiezing en de uitreiking van de profielwerkstukprijs via:

1. persbericht,
2. eventueel: een middag organiseren met vijf tot tien profielwerkstukleerlingen, die hun werkstukken presenteren. Discussie met deskundigen?

Het SBN bedenkt andere acties waarmee het docenten en studenten kan bereiken en de publiekelijke zichtbaarheid van Levende Talen Nederlands kan

¹⁷ *Roland de Bonth.*

vergroten. Zijn er andere zaken waar we prijzen voor kunnen uitreiken om de zichtbaarheid van Nederlands te verhogen? Beste artikel in vijf jaargangen LTM, LTT? Beste werkstuk opleidingen? Regelmatig een leerling/docent/lerarenopleider voor het voetlicht brengen? Gepensioneerde leden vragen om portretten te schrijven van interessante secties/docenten/leerlingen (website)?

2.5.7 *Communicatie*

Het SBN benut nu in meer of minder mate: de website, nieuwsbrieven, facebook. Wat het SBN beoogt is een regelmatige terugkoppeling naar leden, maar ook het genereren van input. Ad hoc is daarmee ervaring opgedaan in 2018. (draagvlakpeilingen, aanmeldingen precorrectie Havo etc.

2.5.8 *Beleidsvoornemens*

1. Communicatie met leden: website, nieuwsbrieven. Nieuwsbrieven zo eens in de twee maanden: twee najaar, drie voorjaar.
2. Regelmatig korte berichten over activiteiten en beleid. Leden op de hoogte houden.
3. Van tijd tot tijd peilingen onder (groepen van) leden over beleid, zoals Advies Examen Nederlands (draagvlakpeiling), Curriculum.Nu. SBN faciliteert de inbreng van de leden in beleidskwesties, en koppelt terug naar de leden.
4. Benutten van sociale media.

3 LEDENWERVING

De zeggingskracht van het SBN hangt mede af van het aantal leden dat het vertegenwoordigt. Voor leraren-in-opleiding, leraren en andere betrokkenen bij taalonderwijsinstellingen zouden een noodzaak moeten voelen om lid te worden en te blijven. Activiteiten zoals nascholing en conferenties zijn heel geschikt om in aanraking te komen met Levende Talen (zie paragraaf 3.4). De examenbesprekingen elk jaar in mei leveren altijd wel leden op.

Gerichte aandacht voor ledenwerving anders dan via de examenbespreking is noodzaak voor de vereniging. Wat er in de loop der jaren wel is gebeurd aan ledenwerving, kan als basis dienen voor beleidskeuzes¹⁸

¹⁸ *Verslag van Monique van Hootegem*

3.1 *Stand van zaken*

1. LT was regelmatig vertegenwoordigd op LIO-dagen, congressen en studiedagen met mokken, zakdoekjes, pennen, sleutelhangers e.d.; het leverde wel nieuwe leden op.
2. In het hele verre verleden ontvingen afgestudeerden, via de contactpersonen bij de onderwijsinstelling, een zogenoemd starterspakket¹⁹.
3. Een tijd lang – ook in het grijze verleden – was het zo dat leraren in opleiding via een contactpersoon van de onderwijsinstelling lid kon worden. De periodieken en andere post ontvingen ze via de contactpersoon. Dat pakte niet goed uit. Tegenwoordig biedt LT een studentabonnement voor € 25 (maximaal 2 jaar).
4. Een enkele docent²⁰ vraagt voor de eigen studenten informatie en/of draagt nieuwe student-leden aan.
5. In het verleden gaven SBN leden gastcolleges in lerarenopleidingen, en lichtten toe wat SBN deed en doet.
6. Conferentie Landelijke studiedag Levende Talen: SBN is daar altijd aanwezig, maar het gaat dan meer om het contact met de leden dan om het werven van nieuwe leden, want de meeste bezoekers zijn al lid, of juist t.b.v. de conferentiekorting lid geworden. Die nieuwe leden stellen een gesprekje aan de kraam van SBN wel op prijs

3.2 *Opties*

Wat zou LT kunnen doen aan ledenwerving (buiten je laten horen en goede activiteiten opzetten).

1. Persoonlijk contact werkt het best. Door met een kraam aanwezig te zijn op congressen, LIO-dag, open dagen hogescholen (?) e.d. kan LT aandacht vragen voor de vereniging en nieuwe leden werven. De kraam kan bemand worden door de bureaumedewerker van LT, en een docent. LT zou jaarlijks een agenda kunnen opstellen van evenementen waarop veel studenten aanwezig zijn. De Landelijke LIO-dag op 25 maart. is voor het SBN waarschijnlijk de beste optie.
2. De LSD levert jaarlijks de nodige nieuwe leden op door de aanbieding dat nieuwe leden fors korting krijgen als ze zich voor de LSD aanmelden. We zouden bij andere congressen dit ook kunnen bewerkstelligen/aanbieden.

¹⁹ *Dat initiatief is na het voorzitterschap van Marjan Bodde een zachte dood gestorven.*

²⁰ *Mariëtte van Dam, Marjon Tammenga*

3. Op conferenties over het schoolvak Nederlands aanwezig zijn: HSN Conferentie Onderwijs Nederlands (wisselend NL, BE) was SBN niet aanwezig; Good Practice Day Talen (Leiden), SBN niet aanwezig; Dag van het Literatuuronderwijs (plaats?), SBN niet aanwezig. Aanwezigheid kan variëren van: folder in conferentietas, advertentie in programmaboek, kraampje met banner, korting op conferentieprijs als men lid wordt (men meldt zich aan voor de conferentie, kruist: ik wil lid worden, en krijgt 25 euro korting op de conferentieprijs; sponsoring van inhoudelijke bijdragen. Andere reguliere conferenties waarop het SBN zich zal oriënteren: De grote BVNT2-conferentie. Jaarlijkse conferentie van de Beroepsvereniging van docenten NT2. De vereniging houdt zich bezig met informatie-uitwisseling, belangenbehartiging en deskundigheidsbevordering. Het LES-Congres is een vijfjaarlijkse conferentie voor het Nt2-veld. In 2017 was de laatste, de volgende dus in 2022. MBO-Taalacademie (ITTA / UvA) is het netwerk voor iedereen die zich professioneel bezig houdt met taalontwikkeling en taaldidactiek in het Nederlands. Jaarlijks drie studiedagen. De Steunpunten [Taal en Rekenen](#) voor v.o. en mbo organiseren studiedagen en [conferenties](#). Het Steunpunt taal en rekenen vo is een initiatief van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Onze opdracht is het ondersteunen van vo-scholen bij het intensiveren van het taal- en rekenonderwijs. Doel daarvan is een verhoging van de taal- en rekenprestaties van leerlingen. Het Steunpunt is bedoeld voor de volle bandbreedte van het voortgezet onderwijs: vwo, havo, vmbo, praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs.
4. Leraren in opleiding. Het SBN overlegt met het Landelijke Overleg Vakdidactici Nederlands om te zien wat het SBN kan doen (via de mailing, workshop gesponsord door SBN, lidmaatschap aanbieden in de mailingen en op de dag zelf).
5. Acties verbinden aan publicaties. Aan het uitbrengen van de LTM-special 'Vakdidactisch onderzoek en de onderwijspraktijk' was een wervingsactie gekoppeld. Dat heeft ruim honderd nieuwe leden opgeleverd. Het loont waarschijnlijk om aan elke goede actie van LT of de LT-secties een wervingsactie te koppelen.²¹

²¹ Voor de wervingsactie van afgelopen juni hebben alle lerarenopleidingen mvt en Nederlands van zowel de hogescholen als de universiteiten aan kunnen geven of en hoeveel exemplaren ze wilden ontvangen voor hun eindejaarsstudenten en de contactpersoon. De definitieve

3.2.1 *Beleidsvoornemens*

Wat we moeten doen: samenstellen pakket (specials, folder)

1. Wervingsplan maken: via opleidersnetwerken, studenten inspireren om deel te nemen aan Landelijke Studiedag, in samenwerking met wat er al gedaan wordt via LTM/Monique van Hootegem. Uit alle mogelijkheden hierboven een goede keuze maken.
2. Een pakketje maken voor aankomende leraren.
3. Een pakketje maken voor conferenties (nu LSD: algemene folder met inlegvel SBN).

4 OVERWEGINGEN 2019

Het SBN moet zich uitspreken over enkele belangrijke factoren die het realiseren van de beleidsvoornemens kunnen beïnvloeden

4.1 *Bestuurlijke constructie*

Groot of klein bestuur? Een bestuur bestuurt, iedere bestuurslid heeft een of twee portefeuilles (externe contacten werving, congressen en nascholing) en heeft binding met een van de werkvelden/sectoren. Het bestuur hoeft lang niet alles zelf uit te voeren, maar zet dingen in beweging en ziet toe op de uitvoering. Dat bestuur hoeft niet groot te zijn, als de bestuursleden buiten bestuursvergaderingen om goed contact onderhouden met werkgroepen. Werkgroepen kunnen heel klein zijn (iemand die zich flink bezighoudt met werving) of heel groot (werkgroep onderzoek en didactiek). Per jaar komt het bestuur en alle werkgroepeliders bijeen om beleid en uitvoering te evalueren en af te stemmen. De belasting voor bestuursleden schatten we op ongeveer twee uur per week om bestuurlijke bijdragen te leveren, hetzij in het SBN, hetzij in en voor de werkgroepen. Voorzitter en secretaris zullen vier tot zes uur per week inzet baar moeten kunnen zijn.

verzendljst is beschikbaar voor wervingsdoeleinden. (De ervaring leert dat dit soort overzichten snel veroudert.)

4.2 *Naam*

De buitenwereld kent het SBN als SBN. Ik merkte bij het opstellen van het inlegvel voor de werving, dat SectieBestuur Nederlands lastig communiceert naar mensen die niets van Levende Talen weten. Wij spreken leraren die ons niet kennen aan op gemeenschappelijkheid: we zijn alleen met het vak, de praktijk en het beleid Nederlands bezig. We zijn ook niet echt een sectie meer; dat waren we toen Levende Talen nog één was, met afdelingen/secties. Het SBN is inmiddels een zelfstandige onderneming, in federatief verband.

4.2.1 *Beleidsvoornemens*

1. Werven besuursleden: MBO, VMBO, Lerarenopleidingen
2. Sectie bestuur Nederlands wordt extern: Levende Talen Nederlands. Misschien nog liever: Leraren Nederlands?

4.3 *Statuten*

De statuten dateren van vóór 2000 en zijn niet meer geheel up-to-date. Het verdient aanbeveling om binnen Levende talen te kijken wat andere secties inmiddels hebben veranderd aan hun statuten, en tot de zomervakantie de tijd te nemen om te onderzoeken wat we willen en wat we moeten veranderen.

5 VERANTWOORDING

Versie 1 7 oktober 2018

Versie 2: 14 oktober 2018

Versie 3: 11 november 2018

Versie 4: 19 november 2018

Versie 5: 03 januari 2019

Definitieve versie: 03 februari 2019

Feedback: SBN vergaderingen oktober en november 2018, januari 2019; schriftelijke aanvullingen van Wilma van der Westen (oktober, november 2018), Monique van Hootegem (over werving, oktober 2018).

Vaststelling in SBN-vergadering november 2018, en januari 2019.

In 2018-2019 bestond het sectiebestuur uit Mariska Bruinink, Merlijn Draaisma, Kees de Glopper, Hanneke Gerits. Clary Ravesloot. Gert Rijlaarsdam (redactie) & Wilma van der Westen